

Posłuszeństwo duchownych ordynariuszowi według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku. Studium historyczno-prawne

Streszczenie

W tym celu, aby posłuszeństwo duchownych było w ich życiu i w całym Kościele najlepsze i najbardziej skuteczne, zobowiązani są mieć przed oczami najdoskonalsze posłuszeństwo, jakim jest posłuszeństwo Jezusa Chrystusa. On jest Najwyższym Pasterzem Kościoła i jego Najwyższym Kapłanem. Chociaż jest On tym Najwyższym, to Jego pokarmem było wypełnienie woli Ojca w Niebie (J 4, 34). Poprzez sakrament święceń wszyscy duchowni mają udział w Jego kapłaństwie. Z ustanowienia Bożego Kościół jest żywym Mistycznym Ciałem Jezusa Chrystusa w hierarchicznym i organicznym podporządkowaniu. Dlatego wszyscy duchowni mają szczególny obowiązek okazywania szacunku i posłuszeństwa papieżowi oraz każdy własnemu ordynariuszowi (KPK 83, kan. 273).

W pierwszej części pracy zdefiniowane są podstawowe pojęcia w rozumieniu ustawodawcy kościelnego. Pojęcia te są następujące: duchowny, ordynariusz, szacunek i posłuszeństwo. W ostatnim rozdziale tej części przedstawiona jest geneza kan. 273 KPK 83.

Przyjmując sakrament święceń, niektórzy z ustanowienia Bożego są w Kościele wśród wiernych świętymi szafarzami, których w prawie nazywa się też duchownymi (*ministri sacri, clerici*). Duchownymi w Kościele katolickim są ci ochrzczeni mężczyźni, którzy otrzymali przynajmniej święcenia diakonatu. Każdy z nich przez otrzymany stopień święceń służy Ludowi Bożemu oraz zgodnie z własną pozycją i zadaniem współpracuje w budowaniu Ciała Chrystusowego. Po otrzymaniu diakonatu wszyscy duchowni zostają inkardynowani do określonego Kościoła partykularnego w hierarchicznym podporządkowaniu lub innej wspólnoty kościelnej mającej zdolność inkardynacji, jak prałatura personalna, instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego (KPK 83, kan. 265, 266).

Ordynariuszem (*ordinarius*) w Kościele jest duchowny sprawujący urząd kościelny, z którym związana jest władza rządzenia własna lub zastępcza (*potestas iurisdictionis ordinaria vel vicaria*), przynajmniej wykonawcza (*potestas executiva*) nad powierzoną częścią Ludu Bożego (*portio Dei populi*). Biskup Rzymu jest ordynariuszem dla całego Kościoła. Innymi ordynariuszami są biskup diecezjalny, tymczasowy administrator Kościoła partykularnego, inni przełożeni Kościołów partykularnych, którzy z natury rzeczy lub z przepisu prawa są zrównani z biskupem diecezjalnym (KPK 83, kan. 368, 381), wikariusz generalny i biskupi. Dla własnych członków ordynariuszami są wyżsi przełożeni kleryckich instytutów zakonnych na prawie papieskim i kleryckich stowarzyszeń życia apostołskiego na prawie papieskim, którzy posiadają przynajmniej zwyczajną władzę wykonawczą (KPK 83, kan. 134). Innymi własnymi ordynariuszami dla całego

Kościół są przełożeni dykasterii Kurii Rzymskiej, jakimi są ich prefekci, przewodniczący, sekretarze i podsekretarze.

Ustawodawca w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. w kan. 273 określił dla wszystkich duchownych obowiązek szacunku (*reverentia*) i posłuszeństwa (*oboedientia*) wobec papieża i własnego ordynariusza. Szacunek dotyczy nie tylko człowieka, ale również urzędu lub statusu społecznego, który dana osoba posiada. Honor i cnota są również kojarzone z okazywaniem szacunku. Wyrazy szacunku ujawniają „coś” u innych ludzi, co jest ukryte przed zwykłym widokiem. Społeczeństwo ludzkie jest wzbogacone wzajemnym szacunkiem.

Wszyscy duchowni są zobowiązani do posłuszeństwa (*oboedientia*) papieżowi i własnemu ordynariuszowi (kan. 273). Posłuszeństwo dotyczy słuchania i robienia tego, co zostało usłyszane. Porządek i dyscyplina są niezbędnymi środkami wspólnego życia ludzi, nie tylko w hierarchicznej wspólnoty Kościoła. Celem posłuszeństwa jest wspólne dobro całego Ludu Bożego. W tradycji chrześcijańskiej Jezus Chrystus, który karmił się wolą swego Ojca i poświęcił się dla zbawienia wszystkich, był i jest wzorem posłuszeństwa (J 4, 34; 10, 17-18). Życie w Kościele katolickim jest życiem w organicznej, hierarchicznie zorganizowanej społeczności. Dlatego nie jest możliwe obejście się w niej bez władz kompetentnych wydających nakazy i ich podwładnych, którzy wykonują te nakazy. Wszyscy duchowni są zobowiązani do posłuszeństwa woli Bożej. Co więcej, muszą respektować legalne, właściwe władze i ich zarządzenia, chyba że są one sprzeczne z prawem Bożym, godnością człowieka, prawami człowieka, aktami normatywnymi kościelnymi Kościoła powszechnego i partykularnego oraz niektórymi aktami normatywnymi wydanymi przez władzę świecką. Posłuszeństwo duchowieństwa ma nadprzyrodzone pochodzenie. Podstawą jest posłuszeństwo Jezusa Chrystusa. Wzorem do naśladowania jest też posłuszeństwo Jego Matki Maryi i Jej Oblubieńca Józefa. Przeciwnością posłuszeństwa jest nieposłuszeństwo popełnione przez pierwszych ludzi.

W Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. obowiązek posłuszeństwa wobec duchowieństwa był ostatni na liście wszystkich obowiązków (KPK 17, kan. 127). W Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. obowiązek posłuszeństwa wobec duchowieństwa jest pierwszy (KPK 83, kan. 273). Życie duchownych, zarówno ludzkie, jak i duchowe, stoi na fundamencie, którym jest po prostu posłuszeństwo wynikające ze święceń.

Druga część pracy podzielona jest na dwa rozdziały. W pierwszym rozdziale scharakteryzowane są podmioty, które mają szczególny obowiązek (*speciali obligatione*) do okazywania posłuszeństwa swojemu ordynariuszowi i papieżowi (KPK 83, kan. 273). W rozdziale tym wyjaśnione jest, kim w Kościele katolickim jest diakon, prezbiter i biskup. Ponadto podkreślone zostało, że okazywanie posłuszeństwa jest związane zarówno z kanoniczną instytucją inkardynacji i z urzędem kościelnym.

Do stanu duchowieństwa należą diakoni (*diaconus*, KPK 83, kan. 265, 266, 736). W pierwotnym Kościele diakoni byli współpracownikami biskupa. Ich zadaniem była opieka nad chorymi i biednymi lub inne zadania wyznaczone przez biskupa. W historii życia Kościoła diakoni stali się kandydatami do przyjęcia święceń kapłańskich. Aktualnie w Kościele mogą być także diakoni stali, którzy nie muszą żyć w celibacie. Ci, którzy zostali wyświęceni na diakonów zostają ustanowieni po to, by służyli Ludowi Bożemu poprzez diakonię liturgii, słowa i miłości (KPK 83, kan. 1009 § 3). Diakoni są częścią organicznej i hierarchicznej struktury Kościoła.

Prezbiterzy są to ci duchowni (*presbyteros, sacerdos*), którzy otrzymali święcenia kapłańskie, ale nie zostali konsekrowani na biskupa. Są pośrednikami między Bogiem a ludźmi. W ten sposób umożliwiają Ludowi Bożemu dostęp do *sacrum*. Poprzez inkardynację stają się częścią organicznej i hierarchicznej struktury Kościoła partykularnego i żyją we wspólnocie braterskiej pomiędzy sobą oraz z biskupem diecezjalnym. Jako najbliżsi jego współpracownicy pomagają mu w zadaniu nauczania, uświęcania i rządzenia Ludem Bożym. Razem z innymi prezbiteriami tworzą jedno prezbiterium diecezjalne. Ci, którzy zostali wyświęceni na prezbiterów otrzymują misję i władzę działania w osobie Chrystusa Głowy (KPK 83, kan. 1009 § 3), Najwyższego i Wiecznego Kapłana (Hbr 4, 14-16).

Biskup (gr. *episcopos*, łac. *episcopus*) był wcześniej strażnikiem, przełożonym, który nadzorował różne sprawy związane z życiem społeczeństwa ludzkiego. W Kościele konsekracja biskupia jest najwyższa w kolejności hierarchicznej. Zgodnie z prawem Bożym biskup jest następcą Apostołów i wraz z innymi biskupami tworzy jedno Kolegium Biskupów na czele z Biskupem Rzymu (KPK 83, kan. 336, 375). Otrzymując od papieża misję kanoniczną, staje się głową Kościoła partykularnego i posiada własną władzę rządzenia (*potestas regiminis propria*) w swoim Kościele partykularnym i nad swoim ludem pod najwyższym zarządem papieża. Ci, którzy zostali wyświęceni na biskupów otrzymują misję i władzę działania w osobie Chrystusa Głowy (KPK 83, kan. 1009 § 3), Najwyższego i Wiecznego Kapłana (Hbr 4, 14-16).

Wszyscy duchowni, w chwili przyjęcia sakramentu święceń, przyrzekają posłuszeństwo i szacunek (*promissio oboedientiae et reverentiae*) papieżowi i własnemu ordynariuszowi (KPK 83, kan. 273). Przyrzekając posłuszeństwo publicznie obiecują, że chcą współpracować ze swoim ordynariuszem i papieżem, wypełniać ich nakazy i służyć Ludowi Bożemu w Kościołach partykularnych dla dobra całego Kościoła w duchu wzajemnej miłości i szacunku. W ten sposób wszyscy duchowni są związani więzami zaufania ze swoim ordynariuszem i papieżem, co oznacza, że nie wypełniają tylko swojej woli, ale wolę Jezusa Chrystusa, który powołał ich i posłał, aby służyli całemu światu (J 6, 38).

Przyrzeczenie (*promissio*) jest przejaw osobistej woli, poprzez którą osoba zobowiązuje się do spełnienia lub zaniechania czegoś. Przyrzeczenie samo w sobie nie wywołuje skutków

prawnych, chyba że zostanie należycie zaakceptowane przez drugą stronę, w interesie której zostało złożone. W ten sposób powstaje skutek prawny. Jeżeli wszystkie warunki określone przez prawo zostaną wypełnione, po stronie przyrzekającego powstaje obowiązek prawny. Przyrzeczenie duchownych i ślub posłuszeństwa zakonników (*promissio, votum*) w sensie prawnym nie są tożsame z przysięgą (*iusiurandum*, KPK 83, kan. 1199-1204). Diakoni, prezbiterzy i biskupi w tracie święceń składają przyrzeczenie posłuszeństwa. Członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego podlegają nie tylko swojemu przełożonemu, ale także biskupowi diecezjalnemu w wypełnianiu zadań duszpasterskich w zakresie apostołstwa zewnętrznego. Dlatego są oni również zobowiązani do okazywania mu szacunku i posłuszeństwa (KPK 83, kan. 678 § 1).

Ukazanie widocznego znaku szacunku i posłuszeństwa jest wymagane indywidualnie od każdego kardynała po wyborze nowego papieża.

Istnieją różne podstawy powstania obowiązku posłuszeństwa duchownych wobec własnego ordynariusza. Posłuszeństwo wynika z prawnej relacji inkardynacji (*incardinatio*). Ta jest obowiązkowa dla wszystkich duchownych. Tak więc są członkami Kościoła partykularnego w jego hierarchicznej i organicznej strukturze lub innej wspólnotie kościelnej, która ma zdolność inkardynacji (KPK 83, kan. 265, 266, 736). Powody, dla których inkardynacja jest obowiązkowa są duszpasterskie, dyscyplinarne i osobiste. Nie może istnieć duchowny bez miejsca inkardynacji.

Przyjęcie urzędu kościelnego (*officium ecclesiasticum*) jest kolejną podstawą kanonicznego posłuszeństwa duchowieństwa wobec własnego ordynariusza. Urząd kościelny jest ściśle związany z autorytetem władzy w Kościele. Jest aktualizacją władzy i środkiem wypełniania zadań powierzonych przez Jezusa Chrystusa dla dobra wszystkich wierzących. Różne urzędy kościelne są widocznymi znakami jedności Kościoła. Działania związane z poszczególnymi urzędami są działaniami całego i pojedynczego Kościoła. Od samego początku w Kościele funkcjonowało wiele posług na rzecz wiernych, które w porządku hierarchicznym uzupełniały się. Urzędem kościelnym jest jakiegokolwiek zadanie (*quodlibet munus*), które zostało na stałe ustanowione z nakazu Bożego lub kościelnego i jest środkiem do osiągnięcia duchowych celów Kościoła. Prawa i obowiązki odnoszące się do poszczególnych urzędów określa sam akt prawny ustanowienia urzędu lub dekret założycielski organu, który zarówno ustanawia i powierza urząd (KPK 83, kan. 145).

W drugim rozdziale drugiej części przedstawione są podmioty, którym należy okazywać szacunek i posłuszeństwo. Wszyscy duchowni mają zatem szczególny obowiązek okazywania sakramentalnego szacunku i posłuszeństwa papieżowi, biskupom diecezjalnym, wikariuszowi generalnemu i biskupiemu oraz innym ordynariuszom.

Papież jest Biskupem Rzymu, bezpośrednim następcą św. Apostoła Piotra (Mt 16,19-19; J 21,15), Głową Kolegium Biskupów, Zastępcą Jezusa Chrystusa i Pasterzem całego Kościoła na

ziemi. Jego urząd w Kościele jest najwyższy z pełną, bezpośrednią, uniwersalną, powszechną władzą, którą może swobodnie wykonywać (KPK 83, kan. 331, 336). Władza papieża jest pełna. Oznacza to, że nie dotyczy tylko wiary i moralności, ale wszystkich spraw całego Kościoła. Papież, ze względu na swój prymat, jest ordynariuszem wszystkich ochrzczonych chrześcijan katolików na całym świecie (KPK 83, kan. 134 § 1). Jego władza jest ponad wszystkimi ludźmi, ponad wszystkimi rzeczami i miejscami, ale nie jest nieograniczona. Ogranicza ją prawo Boże, godność ludzka i prawa człowieka.

Biskup diecezjalny jest biskupem Kościoła patrykularnego, któremu papież powierzył ten urząd. On jest ordynariuszem własnym (*ordinarius proprius*) swojego Kościoła partykularnego, na ściśle określonym terytorium, z porcją własnego Ludu Bożego i własnym duchowieństwem (KPK 83, kan. 134 § 1, 368, 376, 377). Z biskupem diecezjalnym są zrównani w prawie kanonicznym ci, którzy są zwierzchnikami innych wspólnot wiernych. Powierzono im również administrację porcji Ludu Bożego na wyznaczonym terytorium, na którym posługę pełnią ich własni duchowni (KPK 83, kan. 381). Władza rządzenia biskupa diecezjalnego i innych ordynariuszów jest zwyczajna (*potestas regiminis ordinaria*), ale ma także swoje ograniczenia. Ich nakazy są legalne tylko w takim przypadku i w takich materiach, jeżeli są wydane z upoważnienia wyższej lub najwyższej władzy kościelnej. Zatem oni sami też mają obowiązek posłuszeństwa.

Innymi ordynariuszami w Kościele partykularnym, którym duchowni mają okazywać posłuszeństwo, są wikariusz generalny i wikariusz biskupi (KPK 83, kan. 134 § 1 i 3). Oni są najbliższymi współpracownikami biskupów diecezjalnych.

Urząd wikariusza generalnego jest – po biskupie diecezjalnym – najważniejszym urzędem w Kościele partykularnym. Wikariuszem generalnym jest zwykle biskup pomocniczy lub innym prezbiter. Pomaga biskupowi diecezjalnemu w kierowaniu Kościołem. Zwykle jest jeden (KPK 83, kan. 475). Urząd wikariusza generalnego ma odpowiednią władzę wykonawczą (*potestas ordinaria executiva*). Jest to władza zastępcza (*vicaria*), ponieważ wykonywana jest w imieniu biskupa diecezjalnego.

Urząd wikariusza biskupiego jest urzędem pomocniczym biskupa w jego duszpasterstwie. Biskup nie jest zobowiązany do jego ustanowienia. Władza wikariusza biskupiego jest zwyczajna zastępcza (*potestas ordinaria vicaria*) do osiągnięcia dobra duchowego wiernych. Jego władza może być także ograniczona przez biskupa albo do pewnego terytorium diecezji, pewnego rodzaju spraw, osób określonego obrządku, języka, albo do określonej wspólnoty osób (KPK 83, kan. 476).

Wyżsi przełożeni zakonni są ordynariuszami dla swoich podwładnych w kłeryckich instytucjach zakonnych na prawie papieskim i kłeryckich stowarzyszeniach życia apostołskiego na prawie papieskim. Nie są ordynariuszami miejsca (kan. 134 § 1 i 2). Są autorytetami, ale sami też muszą być posłuszni powszechnemu prawu Kościoła, prawu własnemu i decyzjom właściwych

wyższych przełożonych i kapituł. Ponieważ ich działalność apostołska jest na terytorium Kościoła partykularnego, powinni zachowywać zdrowe relacje z biskupem diecezjalnym. Ich działalność apostołska jest podporządkowana ordynariuszowi miejsca, dlatego mają również szczególny obowiązek szacunku i posłuszeństwa względem niego (KPK 83, kan. 678 § 1).

Administratorzy lub tymczasowi rządcy Kościoła partykularnego są własnymi ordynariuszami duchownych. Dotyczy to sytuacji, w których urząd biskupa jest obciążony przeszkodą w działaniu lub opróżniony, tj. nieobsadzony (*sede impedita, sede vacante*). Duchowni są zatem zobowiązani do okazywania szacunku i posłuszeństwa wobec innych podmiotów. Kolegium konsultorów wybiera administratora diecezji. Musi nim być kapłan (*sacerdos*). Jeżeli kolegium konsultorów tego nie uczyni, prawo do mianowania przechodzi na metropolitę (KPK 83, kan. 421). Uprawnienia administratora lub tymczasowego rządcy Kościoła partykularnego nie są delegowane. Nie został im urząd powierzony przez papieża ani przez żadną inną osobę. Ich władza jest zwyczajna (*potestas ordinaria*, KPK 83, kan. 134, 413, 414), ponieważ jest odpowiednio powiązana z urzędem (KPK 83, kan. 131 § 1). Administrator ma obowiązki i prawa biskupa diecezjalnego. Jest zobowiązany do złożenia wyznania wiary (KPK 83, kan. 178, 427, 833 4°). Władza tymczasowego rządcy diecezji przed mianowaniem administratora jest dokładnie taka, jaką prawo kanoniczne daje wikariuszowi generalnemu (KPK 83, kan. 426).

W trzeciej części pracy przedstawiony jest zakres posłuszeństwa duchowieństwa ordynariuszowi. Część ta obejmuje sześć rozdziałów, w których wyjaśniona jest natura posłuszeństwa wymaganego przez Kościół. Kościół nie należy do żadnego człowieka. Opiera się na fundamencie, którym jest Jezus Chrystus (1 Kor 3, 11). On jest Głową Kościoła, a Kościół jest Jego Ciałem (Ef 1, 23; 5, 23). Dlatego w Kościele wymagane jest posłuszeństwo wszystkich ochrzczonych, a nie tylko duchownych. Prawodawca kościelny zobowiązuje do posłuszeństwa wszystkich wiernych, czyniąc ich odpowiedzialnymi za chrześcijańskie posłuszeństwo (*obedientia christiana*). Dotyczy to zwłaszcza tych, którzy działają jako nauczyciele wiary lub jako kierujący Kościołem (KPK 83, kan. 212 § 1). Ostatni trzech papieże nauczali o znaczeniu posłuszeństwa dla wszystkich chrześcijan, nie tylko duchownych.

Biskupi reprezentują Jezusa Chrystusa. Dlatego wszyscy chrześcijanie są zobowiązani do posłuszeństwa im, wiedząc o własnej odpowiedzialności (Łk 10, 16). Obowiązek posłuszeństwa chrześcijan dotyczy nakazów i nauczania biskupów w sprawach wiary, moralności i dyscypliny kościelnej (KPK 83, kan. 212 § 1).

Posłuszeństwo wszystkich chrześcijan w hierarchicznym i organicznym podporządkowaniu ma być dopełnieniem chrześcijańskiego ducha wiary i wzajemnej współpracy w całym porządku kościelnym. Punktem kulminacyjnym tego porozumienia jest papież, bezpośredni następca Apostoła Piotra. Wraz z Kolegium Biskupów tworzy jedno zgromadzenie biskupów. On jest Głową

Kolegium, Zastępcą Jezusa Chrystusa, Pasterzem całego Kościoła na ziemi (KPK 83, kan. 330, 331), jeśli naucza *ex cathedra* (KPK 83, kan. 749 § 1). Tej samej nieomyślności w sprawach wiary i moralności naucza również Kolegium Biskupów, którzy są ze sobą i z Biskupem Rzymu złączeni węzłem jedności (KPK 83, kan. 749 § 2).

Obowiązek posłuszeństwa chrześcijan wobec pasterzy Kościoła nie jest jedynie pasywnym posłuszeństwem lub podporządkowaniem. Chrześcijanie mają prawo przekazywać swoim pasterzom swoje potrzeby i pragnienia (prawo petycji, prośba), zwłaszcza pragnienia duchowe, w wolności i zaufaniu, gdyż należą do synów i córek Boga w Jezusie Chrystusie (LG 37, KPK 83, kan. 212 § 2, 227). Pasterze Kościoła są zatem zobowiązani do wysłuchania wierzących i zaoferowania im pomocy z duchowych dóbr Kościoła (KPK 83, kan. 213).

Prawodawca powszechny określa, że przyszłych duchownych należy kształcić w taki sposób, aby nasycili się miłością do Jezusa Chrystusa i Jego Kościoła, byli oddani papieżowi w prawdziwej i synowskiej miłości oraz szanowali swoich biskupów jako jego wiernych współpracowników. Wychowanie przyszłych duchownych powinno również zmierzać do tego, by mogli wzrastać w przyjaznych relacjach i budować braterską jedność z całym duchowieństwem diecezjalnym, w którego posłudze będą uczestniczyć (KPK 83, kan. 245 § 2).

Wszyscy chrześcijanie muszą być absolutnie posłuszni ostatecznemu i autentycznemu nauczaniu Kościoła w sprawach wiary i moralności. Mają obowiązek wierzyć wiarą boską i katolicką we wszystko, co jest zawarte w Słowie Bożym, pisanym lub przekazanym, a więc w jednym depozycie wiary powierzonym Kościołowi i co równocześnie jako przez Boga objawione podaje do wierzenia Nauczycielski Urząd Kościoła (KPK 83, kan. 750). Posłuszeństwo także należy się Nauczycielskiemu Urzędowi Kościoła od pracowników naukowych, zwłaszcza teologów, ponieważ Urząd ten gwarantuje im swobodę badań naukowych.

Religijne posłuszeństwo rozumu i woli, ale nie aprobata wiary, jest wymagane dla doktryny, którą Biskup Rzymu lub Kolegium Biskupów deklaruje w dziedzinie wiary lub moralności, kiedy wykonuje wiarygodny urząd nauczycielski, nawet jeśli nie zamierza go definitywnie wygłosić. Chrześcijanie powinni starać się unikać wszystkiego, co się z tą nauką nie zgadza (KPK 83, kan. 752).

Chrześcijanie także są zobowiązani do kanonicznego posłuszeństwa wobec zachowywania dyscypliny kościelnej, ogłaszanej przez właściwą władzę kościelną w formie konstytucji, dekretów lub deklaracji.

Wszyscy ochrzczeni zostali wcieleni w Jezusa Chrystusa i włączeni do Jego Kościoła. Wszyscy ci, którzy następnie złożyli swoje ręce w ręce legalnego przełożonego z przyrzeczeniem lub ślubem posłuszeństwa (*promissio vel votum*), udali się w drogę osobistej świętości. Posłuszeństwo w Kościele jest nie tylko wysiłkiem każdego ochrzczonego na drodze do świętości,

ale także gwarancją jego świętości. Dzięki posłuszeństwu (*promissio vel votum oboedientiae*) każda osoba swobodnie zdecydowała się współpracować z łaską Bożą w swoim własnym uświęcaniu na świecie. Jeśli ochrzczeni naprawdę chcą, aby Jezus Chrystus w nich żył, muszą Go żywić Jego posłuszeństwem. A pokarmem Jego posłuszeństwa było wypełnianie woli Tego, który Go posłał (J 4, 34; 6, 38; Hbr 10, 7). Jest to trudne zadanie dla ochrzczonych, ale nigdy nie są na tej drodze sami (J 8, 29). Ochrzczeni mogą doświadczać posłuszeństwa na różne sposoby, które znane są w bogatej tradycji duchowej Kościoła.

W każdej wspólnotce, nie tylko kościelnej, wymagane są kompetentne urzędy, którym odpowiada właściwa władza. Jednak, aby kompetentny autorytet władzy mógł właściwie służyć wspólnotce, musi być posłuszny Bogu jak Jego Syn, Jezus Chrystus. Tak jak przełożeni mają prawo do posłuszeństwa swoich podwładnych, tak podwładni mają prawo być odpowiednio prowadzeni i kierowani przez swoich przełożonych. Dlatego władza przełożonych powinna być wykonywana w duchu ich własnego posłuszeństwa, służby i pasterskiej troski. Zatem, aby posłuszeństwo podwładnych było jak najlepsze, przełożeni powinni ich także nieustannie zachęcać, dobrze nimi kierować, dobrze im nakazywać, roztropnie korygować, upominać, a nawet – gdy to konieczne – karać. Wszystko to pomaga głosić Ewangelię Jezusa Chrystusa (Mk 16,15) i zachować jedną wspólnotę Ludu Bożego (*communio*, J 10,16).